

ПОТЕНЦІЙНІ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПРОЦЕСІВ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

POTENTIAL ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF DIGITALIZATION PROCESSES

Стаття присвячена дослідженню цифрової економіки, що здійснює вирішальний вплив на структуру й динаміку світової торгівлі, яка докорінно змінюється та зумовлює формування нових тенденцій. Пояснена роль цифрових технологій у новій економіці та їх активної участі в сучасних умовах світового економічного розвитку, що стають важливими факторами конкурентоспроможності країн на глобальному ринку. Розглянуто фактори, які здійснюють позитивний та негативний вплив на розвиток процесів цифрової економіки. Проведено порівняння з традиційною економікою на базі заснованих платформ. Охарактеризовано поняття цифрової економіки, досліджено динаміку стратегій, за допомогою яких сам процес трансформації стає більш зрозумілим. Висвітлено характерність та силу цифрових технологій, які здійснюють безпосередній вплив на ринок праці за допомогою певних аналітичних методів, які створюють нові можливості для розроблення нових та трансформації наявних моделей з урахуванням потреб сучасного інформаційного суспільства.

Ключові слова: цифрова економіка, діджитал-економіка, веб-економіка, нова економіка, інтернет-економіка, цифровізація.

Стаття посвячена дослідженню цифрової економіки, которая оказывает реша-

ющее влияние на структуру и динамику мировой торговли, которая в корне меняется и обуславливает формирование новых тенденций. Объяснена роль цифровых технологий в новой экономике и их активного участия в современных условиях мирового экономического развития, которые становятся важными факторами конкурентоспособности стран на глобальном рынке. Рассмотрены факторы, которые оказывают позитивное и негативное влияние на развитие процессов цифровой экономики. Проведено сравнение с традиционной экономикой на базе основанных платформ. Охарактеризованы понятия цифровой экономики, исследована динамика стратегий, с помощью которых сам процесс трансформации становится более понятным. Освещены характерность и сила цифровых технологий, которые оказывают непосредственное влияние на рынок труда с помощью определенных аналитических методов, которые создают новые возможности для разработки новых и трансформации существующих моделей с учетом потребностей современного информационного общества.

Ключевые слова: цифровая экономика, диджитал-экономика, веб-экономика, новая экономика, интернет-экономика, цифровизация.

УДК 339.9

<https://doi.org/10.32843/infrastruct48-6>

Ковбич Т.К.

аспірант кафедри міжнародних економічних відносин і бізнесу
Національний авіаційний університет

Kovbych Tetiana

National Aviation University of Kyiv

The article is devoted to the study of the digital economy, which has a decisive influence on the structure and dynamics of world trade, which is radically changing and leads to the formation of new trends. The role of digital technologies in the new economy and their active participation in the modern conditions of world economic development are explained, which as a result become an important factor in the competitiveness of countries in the global market. The factors that cause a positive and negative impact on the development of digital economy with all the ensuing consequences are considered. A comparison with the traditional economy is made on the basis of the platforms on which it is based. The concept of digital economy is described, its main components are highlighted, as well as the quality and dynamics of strategies by which the transformation process itself becomes more accessible and understandable, and the fact that digital economy and its products have potential advantages such as information availability is explained. The ability to communicate directly and exchange information, create new jobs, and the Internet provides almost instant delivery of virtual goods around the world, as it has become a leading, key technology of modern economic interaction. Along with the advantages, digitalization has certain disadvantages, which include dependence on an unreliable source of information, weakening of social skills and reduced social interaction, as well as misuse of information. The impact of the digital economy on the economic environment and its active users, who switched to the use of digital technologies and combined industrial technologies with the latest digital ones, is considered. The development of digitalization has a significant impact on the labor market through certain analytical methods: the development of new, optimization and transformation of existing models. It is explained that digital technologies create new opportunities for the development of new and transformation of existing models taking into account modern challenges and needs of the information society.

Key words: digital economy, web economy, new economy, Internet economy, digitization.

Постановка проблеми. Цифровізація економіки, як і попередні технологічні трансформації (індустріалізація, електрифікація тощо), пов'язана з комплексом суттєвих змін. Сучасний етап світового економічного розвитку супроводжується істотним зростанням нового типу нерівності, а саме цифрової нерівності, що є нерівністю у доступі до цифрових технологій (доступу до послуг усіх видів зв'язку), а також до технологій роботи в цифровому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цифрова економіка (діджитал-економіка) була введена в науковий обіг Доном Тапскоттом ще у 1995 році, коли він застосував поняття «епоха мережевого інтелекту», зміст якого полягає не

лише у застосуванні мережевих технологій, але й у взаємодії людей за допомогою цифрових технологій, які поєднують інтелект, знання та творчість для здійснення прориву у формуванні суспільного капіталу та добробуту. Також цифрова економіка та процеси цифровізації висвітлені у працях таких іноземних науковців, як Б. Банке, Р. Бухт [1].

Постановка завдання. Метою дослідження є визначення змісту та основних компонентів нової цифрової економіки в сучасних умовах світового економічного розвитку. Виділено основні фактори, за допомогою яких цифрова економіка так динамічно витісняє традиційну. Досліджено ключовий вплив на динаміку та структуру світової торгівлі. Пояснене формування нових тенденцій цифрової

економіки. Охарактеризовано та проаналізовано основні переваги та недоліки цифрової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Веб-економіка, нова економіка, інтернет-економіка мають спільне значення та об'єднуються у єдиній назві «цифрова економіка», що визначається як економіка, зосереджена на цифрових та обчислювальних технологіях. Нові інформаційні технології, економічне середовище, в якому вони існують, і навіть діяльність та поведінка людства докорінно змінюються під впливом глобалізації нової економіки. Нова (цифрова) економіка обіймає всі види ділової, економічної, соціальної, культурної та іншої діяльності, що підтримуються цифровими комунікаційними технологіями. Вченим Томасом Мессенбургом виділено три основні складові частини концепції «цифрова економіка», такі як цифрові товари та послуги, цифрові технології та Інтернет речей. Нині дуже динамічно розвиваються цифрові платформи, збільшується їх вплив на наше життя. Користувачі цифрових платформ перебувають у так званій залежності від деяких лідируючих соціальних мереж (“Instagram”, “Facebook”, “Twitter”).

Як відомо, продукти цифрової економіки мають низку переваг. Оскільки товари віртуальні, можна скоротити витрати на транспортування, адже Інтернет забезпечує майже миттєву доставку по всьому світі. Також завдяки світовій інформаційній мережі значно збільшилась швидкість грошових трансакцій. Таким чином, Інтернет став провідною, ключовою технологією сучасної економічної взаємодії [2, с. 69].

Основою цифрової економіки є цифрові технології, які потрібно якісно залучати до повсякденного життя, аби уникнути труднощів під час їх використання.

Серед таких труднощів ключовими є:

- зростання технологічного безробіття;
- зміни в структурі розміщення продуктивних сил;
- нестача кваліфікованих кадрів для впровадження стратегії цифрової трансформації;
- відсутність алгоритму та нормативно-правової бази використання цифрових технологій для конкуренції та інновацій;
- некомпетентність, низький рівень цифрової грамотності населення [3].

Ці тенденції стосуються лише високорозвинених країн «золотого мільярду», але дедалі більше вони поширюються на країни «другого» й «третього» світів [2].

Основними перевагами процесів цифровізації є такі.

1. Розвиток діджитал-технологій є новим джерелом ВВП, завдяки якому створюються й реалізуються нові програмні продукти та сервіси [3, с. 139].

2. Цифровізація сприяє використанню Інтернету. Нині більша частина нашої повсякденної роботи може бути виконана в мережі Інтернет. Масивне зростання інтернет-технологій, що розпочалось у США, привело до формування всесвітньої мережі. У зв'язку з цим спостерігається стрімке зростання інвестування в усі об'єкти та види діяльності, що пов'язані з цим процесом, а саме обладнання, технологічні дослідження, програмне забезпечення, послуги, цифровий зв'язок. Таким чином, нова економіка закріпила присутність Інтернету у нашому житті, як і веб-бізнесу.

3. Цифрові технології стимулюють розвиток електронної комерції. Компанії, які адаптували використання Інтернету для участі в онлайн-бізнесі, процвітають протягом останнього десятиліття. Не тільки прямі продажі, але й виробництво, маркетинг і реалізація спростились завдяки цифровій економіці. Цифрова економіка прискорила розвиток сектору електронної комерції.

4. Діджиталізація обумовлює виникнення й поширення цифрових товарів та послуг. Більшість товарів сьогодні доступна у цифровій формі. Зникла необхідність у деяких матеріальних продуктах та послугах, передусім таких, як страхування, банківська справа. Нині немає необхідності відвідувати банк, оскільки можна здійснити будь-яку транзакцію онлайн. Таким чином, деякі товари та послуги були повністю відцифровані в новій економічній реальності.

5. Цифровізація сприяє прозорості економіки. Більшість транзакцій та їх оплата у цифровій економіці відбуваються в онлайн-режимі. Операції з готівкою стають рідкістю, що допомагає зменшити рівень корупції і робить економіку більш прозорою, хоча насправді під час демонетизації уряд зробив поштовх для онлайн-транзакцій задля просування веб-економіки.

6. Цифровий розвиток економіки допомагає скоротити витрати. Фірми мають можливість зекономити на оренді будівель шляхом переведення більшої частини бізнесу в Інтернет. Цифрова економіка дає можливість фірмам пропустити етап роздрібною торгівлі та відправляти персоналізовані товари з виробничих приміщень чи зі складів безпосередньо до споживача, а не через магазини.

7. Цифрові технології викликають необхідність персоналізації даних. Цифрова економіка допускає вищий відсоток персоналізації, ніж традиційна економіка. Наприклад, у традиційному магазині може бути достатньо місця для зберігання певної кількості товарів, проте в умовах цифрової економіки споживач має можливість вибрати будь-який товар, а після цього товар може бути вироблений на замовлення за його індивідуальними вподобаннями та побажаннями.

8. Цифрова економіка сприяє більш ефективному використанню наявних ресурсів. За рахунок

масової цифровізації економіки починає розвиватися економіка спільного споживання. Нова хвиля цифрової революції приведе до того, що наявні ресурси дуже швидко знайдуть свої покупців [5, с. 141].

9. Цифрова економіка усуває бар'єри на ринку. На деяких ринках цифрова економіка полегшує процес входження нових фірм. Якщо у підприємця є інноваційна ідея, він може створити новий продукт, що сформує виклик традиційним фірмам. Цифрова економіка сприяла появі більшості нових послуг, які раніше були неможливими, таких як доставка продуктів додому через Інтернет, додатки для спілкування в мережі Інтернет [5].

10. Цифровізація сприяє створенню значних масивів даних, що дають нове розуміння суспільно-економічних явищ і процесів. Масове виробництво даних може допомогти інформувати уряд або благодійні організації про те, що відбувається в країні. Наприклад, відслідковування процесів поширення вірусних захворювань шляхом використання додатків на мобільних телефонах допомагає сформувати уявлення про стан здоров'я населення та визначити концепцію протидії негативним явищам.

11. Цифрова економіка відкриває нові можливості для країн, що розвиваються. Зокрема, освоєння цифрових технологій та їх популяризація у країнах, що розвиваються, сприяє появі нових робочих місць та формуванню більш високих доходів населення [5].

12. Цифрова економіка здійснює позитивний вплив на кількість робочих місць. Розвиток «хмарних» технологій веде до спільного користування інфраструктурою. Відбувається різке скорочення витрат на виробництво одиниці продукції. Впровадження ІТ дає змогу задіяти більшу кількість людей завдяки частковій зайнятості та фрилансу [5].

З іншого боку, разом із беззаперечними перевагами цифровізації є низка недоліків, пов'язаних з активним розвитком цифрової економіки, до яких можна віднести такі.

1. Вплив монополій на цифрову економіку. Незважаючи на потенціал нових стартапів, у багатьох аспектах цифрової економіки домінують фірми, що володіють монопольними правами. Наприклад, "Amazon" загнала у кут ринок онлайн-продажу, а це означає, що багатьом фірмам доводиться проходити через ринок "Amazon", щоб охопити споживачів, що зазвичай здійснюють купівлі на цій платформі. Аналогічним чином "Google" та "Facebook" сформували досить високий ступінь лояльності до їх бренду та захопили значну частку ринку. Такі процеси перетворили деяких технологічних гігантів на найбільш прибуткових. Зокрема, "Google" зі своєю монопольною власністю має право встановлювати високі ціни на

онлайн-рекламу, а "Amazon" має ринкову владу, щоб витіснити традиційних продавців [6].

2. Зниження соціальної взаємодії. Традиційний книжковий магазин може виступати координаційним центром для місцевої спільноти. В умовах, коли цифрова альтернатива підриває діяльність традиційних фірм, традиційні книжкові магазини витісняються з бізнесу. Незважаючи на те, що електронні книги можуть бути дешевшими, втрачається фізична взаємодія продавця та покупця, що завжди було важливим аспектом під час купівлі товару.

3. Залежність від технологій. Тоді як у теорії є можливість економії часу за допомогою Інтернету, цей зекономлений час ми витрачаємо на перевірку соціальних мереж і пошук в Інтернеті. Крім того, великий обсяг інформації може привести до того, що користувачі загубляться в інформаційному просторі. Можливість вибору не обов'язково приводить до кращих результатів, адже великий діапазон варіантів потребує значної кількості часу на прийняття рішення.

4. Загрози конфіденційності. Використання баз даних перетворилось на великий бізнес. Наприклад, "Facebook" збирає значний обсяг даних про користувачів, щоб забезпечити їм цілеспрямовану політичну рекламу.

5. Недотримання норм трудового законодавства. Цифрова економіка створила негативну тенденцію використання самозайнятих позаштатних співробітників, які не захищені трудовим законодавством. Це дає змогу фірмам скорочувати витрати на робочу силу, бути більш гнучкими, але може позбавити працівників їх традиційних трудових прав.

6. Скорочення робочих місць. Чим більше економічний розвиток стає залежним від технологій, тим менше він залежить від людських ресурсів. Розвиток цифрової економіки може привести до скорочення великої кількості робочих місць, а розвиток штучного інтелекту ставить під загрозу наявність робочих місць у сфері послуг. За ступенем того, як усі процеси у світі стають автоматизованими, потреба у людських ресурсах знижується. Проте теоретично нові технології приведуть до зміни моделей діяльності, а не до збільшення безробіття, за якого деякі некваліфіковані робітники все частіше поступаються кваліфікованим. Яскравим прикладом таких процесів є цифрові платіжні системи, які значно скоротили потребу у банківських працівниках.

7. Відсутність експертів. Цифрова економіка потребує використання складних процесів та технологій. Для створення платформ та їх обслуговування існує необхідність у експертах та фахівцях тих галузей, які не є легкодоступними, особливо у регіонах.

8. Потреба у масштабних інвестиціях. Цифрова економіка потребує потужної інфраструктури,

швидкого та якісного Інтернету, досконалих мереж мобільного зв'язку й телекомунікації. Забезпечення цих умов є трудомістким, інвестиційно обтяжливим, повільним та витратним процесом.

9. Негативний вплив на екологію. Помилково вважати, що цифрова економіка – це «зелене рішення». Центри обробки даних використовують електроенергію і є причиною викидів CO₂. Потенційно великі витрати пов'язані з тим, що цифрова економіка заохочує культуру «марнотрастства». Наприклад, стрімкий розвиток цифрових технологій веде до швидкого старіння техніки, що спонукає споживачів купувати нові моделі більш часто, що, зрештою, призводить до збільшення обсягів використання сировини.

Традиційна та цифрова економіка відрізняються одна від одної через різні фактори, ресурси та джерела (табл. 1). В сучасних умовах нової цифрової реальності відбувається поступова зміна традиційних факторів виробництва, виробничих та реалізаційних платформ, маркетингових інструментів, форм розрахунків на цифрові.

Інформація як рушійний фактор виробництва у формі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій відкриває широкі можливості для якісного економічного зростання, зокрема:

- сприяє розвитку комерційних платформ в Інтернеті, а саме інтернет-торгівлі, фінансових, фондових та валютних бірж;
- зумовлює зменшення кількості компаній внаслідок конкуренції на ринках, появи віртуальних підприємств (фірм) та організацій;
- формує традицію багаторазового використання одних і тих самих ресурсів (зокрема, трудових) для надання різних послуг у межах «хмар-

ної» інфраструктури підприємства та цифрової екосистеми;

– зумовлює обмеження масштабів операційної діяльності лише за рахунок можливостей Інтернету;

– викликає зростання економічного ефекту (зниження витрат на виробництво) від цифрової продукції;

– сприяє появі нових точок економічного зростання і «цифрових долин»;

– є необмеженим економічним ресурсом, який не споживається в процесі виробництва, а має здатність до зростання, уточнення та самовдосконалення.

Суспільство отримує низку переваг і вигід від цифровізації економіки у вигляді нових товарів та послуг, однак багато споживачів цифрової економіки не завжди усвідомлюють, що вони сплачують високу ціну за отримані блага.

Цифровізація економіки, як і попередні технологічні трансформації (індустріалізація, електрифікація тощо), пов'язана з комплексом кардинальних змін. Сучасний етап світового економічного розвитку супроводжується істотним зростанням нового типу нерівності, а саме цифрової нерівності, що є нерівністю у доступі до цифрових технологій (доступу до послуг усіх видів зв'язку), а також до технологій роботи в цифровому середовищі.

Порівняння цифрових ринків з традиційними демонструє, що цифрові ринки формуються за відносно короткий період часу і так само швидко змінюються. Розвиток цифрової економіки реально стирає кордони між традиційними та цифровими ринками, оскільки конкурентоспроможність компанії практично на будь-якому ринку сьогодні

Таблиця 1

Порівняльна характеристика традиційної та цифрової економіки

Ключові фактори	Традиційна економіка	Цифрова економіка
Фактори виробництва	Праця й капітал	Автоматизація та штучний інтелект
Виробничі платформи	Фабрики, заводи, підприємства	Центри обробки даних, «хмарні» технології
Платформи для продажу	Заклади торговельної мережі	Веб-сайти
Маркетингові інструменти	Реклама у газетах, обмін інформацією між споживачами	Відгуки у соціальних мережах
Способи постачання товарів/послуг	Транспортування	Електронні продажі – цифрові завантаження
Форма розрахунків	Готівка – оплата чеком	Електронна оплата, «безготівкова спільнота»
Інструменти розрахунків	Банки та термінали, пункти видачі готівки	Інтернет-банкінг
Освітні платформи	Навчальні заклади	Платформи та інструменти для дистанційного навчання
Форма організації роботи персоналу	Повний робочий день	Дистанційна робота
Ключові активи	Фізичні активи	Рейтинг у “Google”, імідж бренду
Спосіб збільшення вартості активів	Будівництво	Розроблення веб-сайту
Найбільш вартісні активи	Нерухомість	Домен

Джерело: сформовано автором на основі [5]

визначається швидкістю створення та обсягом використання інновацій і високих технологій [7].

Характерними особливостями цифрових ринків є такі.

1. Динаміка розвитку, тобто висока швидкість технологічних змін, наслідком якої є трансформація старих ринків і поява нових. Створення ринкового капіталу відбувається за відносно короткий проміжок часу.

2. Розширення бізнесу. Компанія, яка користується більшим попитом за інші, розширює свою діяльність і створює пов'язані продукти та послуги, що може привести до появи більш сильної системи, яка контролюється однією групою компаній. Наслідком таких процесів може стати монополізація або олігополізація ринків.

3. Високий рівень інноваційної активності. З цією особливістю дослідники пов'язують проблематику інтелектуальної власності. Права інтелектуальної власності й комерційну таємницю часто використовують для того, щоб ускладнити потенційним учасникам доступ до тих технологій, які застосовують домінуючі компанії. Система ефективного захисту інтелектуальної власності в довгостроковій перспективі може завдати шкоди споживачам і слугувати перешкодою для розвитку цифрової економіки [8].

З одного боку, аналіз великих даних дає змогу поліпшити сервіс, що приводить до залучення нових клієнтів. З іншого боку, консолідація великих даних в руках невеликої кількості компаній веде до концентрації цифрових товарних ринків. В результаті цього великі дані можуть стати потужним інструментом отримання конкурентних переваг [8].

Компанії, що переживають цифрову трансформацію, в процесі переходу на цифрові технології стикаються з проблемами та труднощами, які можуть залежати від чисельності штату працівників та інших факторів, оскільки їм важко адаптуватися не тільки до нового середовища, але й до технологій [4]. Нині компанії використовують цифрову бізнес-стратегію, яка полягає в тому, щоб трансформувати свій бізнес, раціоналізувати процеси й використовувати технології. Підприємства впроваджують цифровізацію для поліпшення взаємодії з клієнтами та співробітниками, а також для забезпечення високої якості обслуговування клієнтів. Для безпечного впровадження цифрової бізнес-стратегії компанії мають бути готовими зосередити увагу на таких аспектах, як інновація продукту, очікування споживачів, спільні інновації та лідерство [7, с. 201].

Висновки з проведеного дослідження. Інтернет, соціальні мережі, електронна пошта, цифрові платежі, без сумніву, є найголовнішими частинами діджитал-економіки порівняно з традиційною економікою, для якої головними критеріями є фізичні товари та розрахунок паперовими

коштами. Пізніше традиційна економіка певним чином інтегрувалась до цифрової економіки. Реалізацією цієї інтеграції виступає те, що в гіпермаркетах та супермаркетах розраховувались за товари на касі можна було карткою через термінал, а зарплатню вже деякі організації сміливо сплачували працівникам на картки, а не у конверті, як раніше. Цікаво те, що деякі організації вже з моменту створення працювали в онлайн-режимі через веб-сайт, тому що припали на час найбільш екстремального розвитку цифрових технологій. Деякі цифрові послуги тепер не мають фізичних товарів. Наприклад, компанія "Up2date" знаходиться територіально за однією адресою, де в наявності немає майже ніяких товарів, але здійснює всі онлайн-замовлення, що проходять через Інтернет.

Цифрова економіка має низку переваг порівняно з традиційною економікою, перш за все це стосується її доступності, можливості швидкого онлайн-обміну даними та створення нових робочих місць. Водночас цифровізація економіки має низку недоліків, таких як залежність від засобів зв'язку, послаблення соціальних навичок, непрапомірне використання інформації для задоволення власних потреб.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бухт Р., Хикс Р. Определение, концепция и измерение цифровой экономики. *Вестник международных организаций*. 2018. № 2. С. 143–172.
2. Про забезпечення реалізації деяких питань цифрового розвитку – 2019 : Наказ Державного агентства з питань електронного урядування України від 9 квітня 2019 року № 24. *Офіційний вісник України*. 2019. № 13. Ст. 473.
3. Любохинець Л.С. Впровадження стратегії digital-трансформації в сучасному бізнес-середовищі. *Imperatives of development of civil society in promoting national competitiveness : 1st international research and practice conference (Batumi, Georgia, 13th–14th December 2018)*. 2018. С. 41–44.
4. Пуцентейло П.Р., Гуменюк О.О. Цифрова економіка як новітній вектор реконструкції традиційної економіки. *Інноваційна економіка*. 2018. № 6. С. 131–143.
5. The advantages and disadvantages of digitalization. URL: <https://www.startsmarter.co.uk/the-advantages-and-disadvantages-of-digitalisation> (дата звернення: 6.10.2020).
6. Digital Economy. Emerging Trends in Business. URL: <https://www.toppr.com/guides/business-environment/emerging-trends-in-business/digital-economy> (дата звернення: 6.10.2020).
7. Четверина А.В. Цифровая экономика: преимущества и риски. 2018. № 4. С. 119–124.
8. Wittkop A., Katrin Z., Wagner R. How Digitalization Changes the Internationalization of Entrepreneurial Firms: Theoretical Considerations and Empirical Evidence. *Management Dynamics in the Knowledge Economy*. 2018. № 2. Р. 193–207.

REFERENCES:

1. Buht R., Hiks R. (2018) Opredelenie, koncepcija i izmerenie cifrovoj jekonomiki [Definition, concept and measurement of the digital economy]. *Vestnik mezhdunarodnyh organizacij*, no. 2, pp. 143–172.
2. Oficijnyj visnyk Ukrainy (2019) *Pro zabezpechennya realizaciji deyakyx pytan' cyfrovogo rozvytku* [On ensuring the implementation of some issues of digital development], Kyiv: Nakaz Derzhavnogo agentstva z pytan' elektronogo uryaduvannya Ukrainy vid 9 kvitnya 2019 roku.
3. Lyuboxy'necz' L.S. (2018) Vprovadzhennya strategiyi digital-transformaciyi v suchasnomu biznes-seredovy'shhi. *Imperatives of development of civil society in promoting national competitiveness: 1st international research and practice conference* (Batumi, Georgia, December 13th–14th, 2018), pp. 41–44.
4. Pucentejlo P.R., Gumenyuk O.O. (2018) Cyfrova ekonomika yak novitnij vektor rekonstrukciji trady'cijnoyi ekonomiky' [Digital economy as the newest vector of reconstruction of traditional economy]. *Innovacijna ekonomika. [Innovative economy]*, pp. 131–143.
5. *The advantages and disadvantages of digitalization* (2018). Available at: <https://www.startsmarter.co.uk/the-advantages-and-disadvantages-of-digitalisation> (accessed 06 October 2020).
6. Digital Economy (2018) *Emerging Trends in Business*. Available at: <https://www.toppr.com/guides/business-environment/emerging-trends-in-business/digital-economy> (accessed 06 October 2020).
7. Chetvernina A.V. (2018) *Cifrovaja jekonomika: preimushhestva i riski* [Digital economy: benefits and risks]. No. 4, pp. 119–124.
8. Wittkop A., Katrin Z., Wagner R. (2018) How Digitalization Changes the Internationalization of Entrepreneurial Firms: Theoretical Considerations and Empirical Evidence. *Management Dynamics in the Knowledge Economy*, no. 2, pp. 193–207.